
Vaikeavammaisten liikkumista tukeva palvelu

Soveltamisohje
1.1.2023 alkaen

---

1. Johdanto

Sosiaalihuoltolain 23 §:n mukaan esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne on ensisijainen tapa järjestää kaikille soveltuva liikkuminen.

Liikkumista tukevat palvelut mahdollistavat hakijan kotona asumisen, edistävät toimintakykyä, selviytymistä ja sosiaalista vuorovaikutusta. Liikkumista tukevia palveluja järjestetään sekä sosiaalihuoltolain että vammaispalvelulain nojalla.

Vaikeavammaisille liikkumista tukevien palvelujen tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja toimintamahdollisuuksia turvaamalla liikkumismahdollisuudet samalla tavoin kuin joukkoliikennettä käyttäville.

Vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja järjestetään henkilölle, joka vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoistaan. Edellytyksenä on, että julkisen joukkoliikenteen käyttäminen on henkilölle vamman tai sairauden johdosta kohtuuttoman vaikeaa.

---

2. Liikkumista tukevat palvelut

Liikkumista tukevia palveluja järjestetään sosiaalihuoltolain mukaan henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi.

Liikkumisen tukea voidaan järjestää seuraavilla toteuttamistavoilla tai niiden yhdistelmillä:

1. julkisten liikennevälineiden käytön ohjauksella ja ohjatulla harjoittelulla;
2. saattajapalveluna;
3. ryhmäkuljetuksina;
4. korvaamalla taksilla, invataksilla tai muulla vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset;
5. muulla soveltuvalla tavalla.

Yksilöllisiä kuljetuspalveluja ei järjestetä henkilölle, joka on oikeutettu kuljetuksiin tai niiden kustannusten korvaamiseen muun lain nojalla.

Vammaispalvelulain 8 § ja vammaispalveluasetuksen 4 -6 § mukaisia kuljetuspalveluja järjestetään henkilölle, joka vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoistaan. Edellytyksenä on, että julkisen joukkoliikenteen käyttäminen olisi henkilölle vamman tai sairauden johdosta kohtuuttoman vaikeaa.

Kuljetuspalveluina ja niihin liittyvinä saattajapalveluina myönnetään vaikeavammaiselle henkilölle vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa asuinkunnan tai lähikuntien alueelle. Niiden lisäksi järjestetään välttämättömät työhön ja tutkintoon johtavaan opiskeluun liittyvät matkat, joita myönnetään hakijan tarpeen mukaan. Kuljetuspalvelua ei myönnetä sellaisiin terveydenhuollon matkoihin, joihin voi saada Kelan korvausta.

---

3. Liikkumista tukevan palvelun myöntämisperusteet

Vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua voidaan myöntää hakemuksesta vaikeavammaiselle henkilölle:

- jonka kotipaikka on Hamina, Kotka, Kouvola, Miehikkälä, Pyhtää tai Virolahti ja
- joka ei saa kulkemisen tukea muun lainsäädännön perusteella ja
- jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa, ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia ja
- kuljetuspalvelutarve johtuu vammasta tai sairaudesta ja haitta on pysyvä tai pitkäaikainen.

Auto ei pääsääntöisesti ole este kuljetuspalvelun saamiselle. Mikäli hakija on saanut käytössään olevaan autoon yhteiskunnan taloudellista tukea, kuten autoveron palautus ja/tai autoavustus, auton käyttö voi vähentää myönnettävän kuljetuspalvelun määrää. Edellytyksenä on, että auto tosiasiallisesti vastaa hakijan kuljetustarpeeseen.

4. Palvelun hakeminen

Vaikeavammaisten kuljetuspalvelua haetaan sähköisellä tai kirjallisella hakemuksella. Hakemukseen tarvitaan liitteeksi:

- terveydenhuoltoalan ammattilaisen lausunto tai selvitys hakijan liikuntakyvystä (Hakija maksaa lausunnosta mahdollisesti perittävän maksun.)
  - näkövammasta silmälääkärin tai optikon arvio näkökyvystä ja siitä, onko se mahdollisesti korjattavissa leikkauksella
  - opiskelu- ja työmatkoja haettaessa oppilaitoksen tai työnantajan todistus. Työ- ja opiskelumatkoina korvataan asunnon ja työpaikan tai oppilaitoksen väliset matkat. Hyväksyttävänä opiskeluna pidetään ammattiin valmistavan tutkinnon suorittamista tai muuta asiakkaan työllistymistä edistävää opiskelua.
-

5. Selvitys matkojen tarpeesta

Hakijan yleisluonteinen selvitys matkojen tarpeesta on riittävä, eikä hänellä ole velvollisuutta esittää yksilöllisiä syitä matkojen tarpeesta. Erityinen selvitysvelvollisuus on kuitenkin silloin, kun:

- haetaan enemmän kuin 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa
  - kuljetuspalvelumatkoja haetaan käytettäväksi esimerkiksi huoltajuuteen liittyviin kuljetuksiin tai työhön verrattavissa oleviin harrastematkoihin, esimerkkinä luottamustoimet ja ammattimainen urheilu.
-

6. Palvelutarpeen arviointi

Liikkumista tukevan palvelun palvelutarpeen arviointi perustuu hakijan vammasta tai sairaudesta aiheutuvien toimintarajoitteiden, elämäntilanteen ja elinympäristön kartoittamiseen. Keinoina ovat vammaispalvelun työntekijän tekemä palvelutarpeen arviointi, terveydenhuollon lausunto hakijan toimintakyvystä ja tarvittaessa tehtävä koematka.

Vammaispalvelulain mukainen palvelutarpeen selvitys aloitetaan viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asian vireille tulosta.

Kartoituksessa otetaan huomioon:

- hakijan liikkumismahdollisuudet hänen asuinympäristössään; käytössä olevat liikkumisen apuvälineet, oleellisten palveluiden sijainti ja joukkoliikenteen pysäkkien sijainti
- onko hakijan mahdollista käyttää joukkoliikennevälineitä, esimerkiksi matalalattialinja-autoja, ja niitä täydentäviä palvelulinjoja tai kutsutaksiliikennettä
- onko hakijalla mahdollisuus käyttää joukkoliikennevälineitä saattajan avulla, esimerkiksi myönnetyn henkilökohtaisen avun kautta
- vamman tai sairauden aiheuttama haitta suhteessa vuodenaikaan ja vuorokaudenaikoihin.

---

7. Päätöksenteko ja muutoksenhaku

Palveluja ja tukitoimia koskevat päätökset on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asiaa koskeva hakemus on laitettu vireille. Kolmen kuukauden määräajasta voidaan poiketa, jos asian selvittäminen erityisestä syystä vaatii pidempää käsittelyaikaa.

Päätöksen ja sen perustelujen on oltava selkeitä, yksilöityjä ja ymmärrettäviä. Perusteluissa on kerrottava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Lisäksi perusteluissa on mainittava päätöksen teossa sovelletut säännökset. Pelkästään sovelletun lainkohdan mainitseminen ei ole riittävä perustelu. Perusteluiksi ei riitä myöskään maininta, että hakijalla ei katsota olevan erityisiä syitä tai edellytyksiä kyseiseen tukitoimeen. Toisen viranomaisen kielteinen tai myönteinen päätös ei myöskään ole riittävä peruste.

Hakemuksessa esitettyihin seikkoihin on otettava kantaa. Erityisesti hylkäävässä päätöksessä on päätöksen perusteluissa tuotava esiin selvitetty seikat, ja se mihin hylkäävä päätös on perustunut. Kuljetuspalvelumatkoja myönnetään välttämättömien työ- ja opiskelumatkojen lisäksi vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Kuljetuspalvelupäätös tehdään sen kuukauden alusta, jolloin hakemus on saapunut vammaispalveluun.

Päätökset ovat lähtökohtaisesti toistaiseksi voimassa olevia ellei määräaikaiselle päätökselle ole erityistä syytä.

Viranhaltijan tekemään päätökseen haetaan oikaisua hyvinvointialueen yksilöjaostolta. Yksilöjaoston oikaisuvaatimuksesta tekemään päätökseen on mahdollista hakea muutosta valittamalla siitä hallinto-oikeuteen.

---

8. Erillisoikeudet

Erillisoikeudet myönnetään tarvittaessa perusteltuina. Haettaessa selvitetään asiakkaan yksilöllinen tilanne. Päätöksenteon jälkeen kirjataan asiakasprofiiliin erillisoikeudet:

Saattaja

- Mikäli hakijan vaikeavammaisuudesta johtuva heikentynyt toimintakyky edellyttää välitöntä avustamista ennen matkaa, matkan aikana ja matkan päättyessä ja avustustarve on suurempi kuin normaaliin taksipalveluun kuuluva avustus. Normaali taksipalvelu turvaa asiakkaan matkan ovelta ovelle. Saattaja on oikeutettu matkustamaan avustettavan mukana maksutta. Oikeus saattajaan on tarvittaessa kaikilla invalidisään ja henkilökohtaiseen apuun oikeutetuilla liikkumisen tuen asiakkailla. Saattajan on tultava mukaan samasta osoitteesta tai reitin varrelta ilman poikkeamistarvetta. Asiakkaan tulee tilatessa ilmoittaa tarkka osoite mistä saattaja noudetaan.

Invalisä (avustamislisä)

- Mikäli hakija tarvitsee avustamista noutokohteesta autoon ja kuljetuksen päätepisteessä autosta sisätilaan ja kuljettaminen edellyttää autoa, joka täyttää kaluston esteettömyyttä koskevat vaatimukset (esim. pyörätuolia käyttävä henkilö). Mikäli invataksiin oikeutetun hakijan määränpään pääseminen kuljetuspalvelua käytettäessä edellyttää käsivoimin tai porraskiipijän avulla tapahtuvaa vetämistä portaissa, maksetaan korotettu avustamislisä.

Paaritaksi

- Mikäli vaikeavammaisen liikkumista tukevan palvelun palveluperuste täyttyy, mutta kuljettaminen edellyttää paritaksin käyttöä.

Vakiotaksi

- Myönnetään, jos kuljettajan vaihtuminen hankaloittaa erityisen olennaisesti asiakkaan mahdollisuutta käyttää kuljetuspalvelua ja jos vakiotaksin käyttö on asiakkaan vamman tai sairauden vuoksi

välttämätöntä.

Perusteluja voivat olla avustamiseen tai terveydentilaan liittyvät yksilölliset tarpeet. Esimerkkeinä hengityslaitteen käyttäjä matkustajana edellyttää taksinkuljettajalta erityisvalmiuksia tai henkilöt, joiden on psyykkisen sairautensa tai esimerkiksi autismiin tai vaikeaan kehitysvammaan liittyvän haasteellisen käytöksensä vuoksi mahdotonta matkustaa vaihtuvien kuljettajien kyydissä yksin.

Yksinmatkustusosoikeus

- Myönnetään, mikäli hakijalla on toimintakykyyn tai terveydentilaan perustuva ja hyväksyttävä syy, esimerkiksi psyykkinen sairaus, autismiin tai vaikeaan kehitysvammaan liittyvä haasteellinen käytös.

---

9. Liikkumista tukevan palvelun käytännöt

Matkojen yhdistely

Hyvinvointialueella yhdistellään vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain perusteella julkisesti rahoitettuja matkoja. Yhdistelyä toteutetaan silloin, kun se on asiakkaan tarpeet huomioiden tarkoituksenmukaista. Asiakkaan yksilölliset tarpeet arvioidaan yhteistyössä asiakkaan kanssa. Alle 3 kilometrin matkoja ei yhdistellä.

Autossa tunnistautuminen

Henkilöllisyys tarkistetaan passista, henkilökortista tai ajokortista. Kuljettajan harkinnalla myös kuvaton Kela-kortti käy tunnistamiseen, jos säännöllisesti kuljetettavan asiakkaan henkilöllisyyttä ei ole syytä epäillä eikä hänellä ole käytössä kuvallista henkilötodistusta. Myös tilaajan henkilökunnan antama vahvistus asiakkaan henkilöllisyydestä on hyväksyttävä, jos tilaajan henkilökuntaa on paikalla matkan lähtöpisteessä.

Kymenlaakson ulkopuolella asuvien asiakkaiden hoidetaan erillisellä maksukortilla. Maksukortit tilataan hyvinvointialueen toimesta.

Asiakasprofiili

Liikkumisen tuen palvelun järjestämistä varten ajovälitys tarvitsee tiedon siitä, millainen kuljetuspalvelu asiakkaalla on. Tästä syystä asiakkaalle laaditaan asiakasprofiili, johon kirjataan:

- nimi
- henkilötunnus (henkilötunnus tarvitaan omavastuuosuuksien laskutusta varten)
- kotiosoite
- puhelinnumero
- sähköpostiosoite
- asiakastyyppi
- matkustusosoikeudet
- kuljetuspäätöstä koskevat tiedot (määräaikaisuus, työ-/opiskelumatkat)
- erillisoikeudet: saattaja, vakiotaksioikeus, mahdollinen yhdistelykielto
- apuvälineet
- soveltuva ajoneuvo esim. inva-, hissi-, porrasveto mahdollisuus
- tieto siitä, haluaako asiakas saada kuljettajalta aina tiedon tekstiviestillä kyydin saapumisesta.

Matkustusosoikeus

Myönnettyjä liikkumisen tuen matkoja voi käyttää päätöksen mukaisesti asiointi- ja virkistysmatkoihin tai työ- ja opiskelumatkojen tekemiseen. Kuljetuspalvelumatkoja voi tehdä vakituksessa asuinkunnassa ja sen maantieteellisissä naapurikunnissa.

- **Kouvola:** Hamina, Heinola, Iitti, Kotka, Lapinjärvi, Loviisa, Luumäki, Mäntyharju, Pyhtää ja Savitaipale.
- **Kotka:** Hamina, Kouvola, Pyhtää
- **Hamina:** Kotka, Kouvola, Miehikkälä, Virolahti Miehikkälä: Hamina, Lappeenranta, Luumäki, Virolahti Pyhtää: Kotka, Kouvola, Loviisa
- **Virolahti:** Hamina, Miehikkälä

Tarvittaessa liikkumista tukeva palvelu myönnetään myös muulle asuinpaikkakunnalle.

Liikkumista tukevia palveluja ei saa käyttää terveydenhoitomatkoihin, joiden korvaus perustuu sairausvakuutuslakiin tai korvaus tulee vakuutusyhtiöltä. Näitä Kelan korvattavaksi säädettyjä matkoja ovat esimerkiksi lääkäri-, hammaslääkäri-, laboratorio- ja terapiakäynnit, kuntoutus ja lääkinnällisen kuntoutuksen maksusitoumuksella hankittavien apuvälineiden sovitus.

Kuljetuspalvelua voi käyttää etukäteen sovittaessa kohtuullisesti Suomessa sijaitsevalla loma- tai kuntoutuspaikkakunnalla. Kohtuulliseksi katsotaan alle 30 kilometrin yhdensuuntaiset matkat. Lomapaikkakunnalla käytetyt matkat sisältyvät myönnettyjen matkojen määrään. Matkoista aiheutuneet, omavastuuosuuden ylittävät kustannukset korvataan kuitteja vastaan.

Omapastuu

Aikuinen 3,50 € koti-/asuinkunnan alueella
5,50 € toiminnalliseen lähikuntaan enintään 30 km 7,40 €
enintään 40 km
9,30 € enintään 50 km
11,80 € enintään 60 km
Tästä eteenpäin matkahuollon hinnasto

Lapsi (7–17 v)

1,80 € koti-/asuinkunnan alueella
3,50 € toiminnalliseen lähikuntaan

Toisen asteen opiskelijat

0 € Opiskelumatkat
0 € Vapaa-ajan matkat koti-/asuinkunnan alueella
Toiminnalliseen lähikuntaan kuten aikuisten tai lasten
matkat iästä riippuen

Muut opiskelumatkat 1 €/suunta

Työmatkat 1 €/suunta

Hyvinvointialue laskuttaa asiakkaan omavastuut kuukausittain.

---

10. Liikkumista tukevan palvelun määritelmä

- Liikkumista tukevan palvelun matka on yhdensuuntainen matka lähtöosoitteesta määränpähän
- Matka ajetaan suorinta reittiä
- Myös yhdistelty matka ajetaan ajovälityksen yhdistellyn reitin mukaisesti suorinta reittiä
- Lyhyt pysähdys asiointiin esimerkiksi postilaatikolle tai pankkiautomaatille matkan varrella on mahdollista. Pysähdystarpeesta ja pysähdysosoitteesta tulee kertoa matkaa tilattaessa.

- Pysähtyminen pidempiaikaista asiointia varten (esim. apteekissa, kaupassa tai pankissa asioiminen) keskeyttää yhdensuuntaisen matkan, jolloin matkan jatkuminen on uusi kuljetuspalvelumatka.
- Työmatkoina korvataan asunnon ja työpaikan väliset matkat. Matkoja ei voi käyttää työtehtäviin liittyvään matkustamiseen.

Matkan tilaaminen ja odotusaika

- Kuljetuspalvelumatka on tilattava tilauskeskuksesta numerosta 0800 302 323
- Kuulo- tai puhevammaiset voivat käyttää myös tekstiviestinumeroa 040 563 1112
- Puhelu on normaalihintainen (pvm/mpm) eikä tilauksesta mene muuta maksua.
- Asiakas voi tilata yksittäisen matkan tai säännöllisesti toistuvat matkat etukäteen.
- Tilaamalla matkan vähintään 60 min. aikaisemmin, varmistetaan sillä taksin saapuminen haluttuun aikaan.
- Odotusaika on enimmillään 15 min. + se aika, joka taksilta kestää ajaa asiakkaan luokse.
- Tilauspuhelut nauhoitetaan.

Matkaa tilatessa tulee kertoa:

- noutopaikka, määränpää ja mahdolliset pysähdykset reitinvarrella osoitteineen (saattajan nouto, pankkiautomaatti, postilaatikko)
- matkustaako mukana saattaja tai perheenjäseniä
- onko mukana apuvälineitä tai opaskoira
- onko perillä oltava tiettyyn aikaan
- mahdollisen paluukyydin lähtöaika, mikäli se on tiedossa

---

11. Matkan peruminen

Matkan peruuntumisesta tulee ilmoittaa ajovälitykseen. Mikäli perumista ei ole tehty viimeistään 30 minuuttia ennen sovittua matkan alkua, asiakkaalta kuluu yksi matka.

---

12. Mukana matkustavat perheenjäsenet

Kun 7–17 vuotias lapsi/nuori matkustaa kuljetuspalveluun oikeutetun vanhempansa/huoltajansa kanssa, häneltä peritään omavastuuosuutena soveltamisohjeessa olevan omavastuuosuustaulukon mukainen maksu. Alle 7-vuotiailta ei omavastuuosuutta peritä. Muut mukana kulkevat perheenjäsenet maksavat matkasta oman osuutensa, joka vastaa matkan hintaa jaettuna asiakasmäärällä.

---

13. Ohjeiden vastainen käyttö

Asiakas sitoutuu toimimaan saamansa asiakasohjeen mukaisesti käyttäessään liikkumista tukevaa palvelua.

---

14. Olosuhteiden muuttuessa

Asiakkaan tulee ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuvista muutoksista vammaispalveluiden asiakasneuvontaan, jos muutoksilla on merkitystä liikkumisen tukemisen palvelun järjestämiseen. Tarvittaessa palvelutarve ja asiakassuunnitelma tarkistetaan sekä päätöstä ja asiakasprofiilia tarkennetaan tarvetta vastaaviksi.

---

15. Harkinnanvaraiset kuljetuspalvelumatkat

Toisella paikkakunnalla opiskeleville vaikeavammaisille voidaan myöntää lukukauden aikana matkat opiskelupaikkakunnan ja kotikunnan välillä yksilöllisen harkinnan mukaan.

Invataksien käyttöön oikeutetuille asiakkaille voidaan yksilöllisen harkinnan perusteella myöntää matkoja lähikuntien ulkopuolelle perustellusta syystä esimerkiksi perhetapahtumiin. Omavastuuna peritään Matkahuollon voimassa olevan hinnaston mukainen matkan hinta sekä mahdollisen odotusajan kustannukset.
